

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötödik hasábozot garmond sor 6 kr. ara
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt i
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler. Wien
Wallfischgasse nr. 10

Nyilttéri oszlokok

garmond sora után 25 kr. fixetendő.

Kiadó-hivatal:

könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi
közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatkak vissza.

Stein János

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legezelszerűben pos-
tai utalvánnyal, kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tiszteltepéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.

Kolozsvár, nov. 11. 1873.

(B.) Az ország gyűlése a szükséges előmunká-
latok, bizottmányok kiegészítésén és másnemű válasz-
tásokon túl esve, ma már azou ponton áll, hogy
munkálkodását minden pillanatban elkezdheti, mert
a bizottmányok és osztályok asztalán bővön feldol-
gozandó anyag hever.

Első sorban mindnyájunk figyelme a pénzügyi
bizottmány felé fordul, mely hivatva van, az elébe
terjesztendő adatok nyomán, mindjárt az 1874. fe-
dezet tárgyalása alkalmával, tisztába hozni, legsűr-
gősebben orvoslandó pénzügyi bajainkat s tervet, ad-
ni a mikéntre nézve is.

Nem szenved kétséget, hogy igen sokan van-
nak azok, kik ma pénzügyi bajainkért egyedül a kor-
mányt szeretnék felelőssé tenni, s pedig köztük
igen sokan olyanok, kik bátran elmondhatnák maguk-
ra a mea culpa, ha t. i. őszinték akarnának és
tudnának is lenni, s visszaemlékeznek, hogy a mi-
nisteren is tultéve, mily bőkezűen ajánlották meg

a milliókat, néha oly tárgyakra, a melyek még ha-
laszthatók lettek volna.

Azonban ne legyünk túlkövetelők s elégedjünk
meg annyival, ha azok jövőre felhagyva a recrimi-
natióval, nem bátraltatják a sürgős pénzügyi és re-
form-kérdések megoldását, s eljárásunk által nem
mérgezik el a vitákat.

A pénzügyi bizottmány kétségen kívül, aiapo-
san s lelkiismeretesen tárgyalta az 1874. évi költ-
ségvetés kiadási tételait s remélhetőleg épen így
fogja tárgyalni a fedezeti részt is.

Mindenestre nagy hiány lesz ezen bizottmány-
ban a Ghyczy távolléte, ki szakösmerete s szinte
tulságos scrupulositásánál fogva, töltötte be helyét
ugy mint kevesen.

Szlávy minisiterelnök urnak nagy program-
beszéde nem gazdag csattanós mondatokban s azért
lehet, hogy nem is hatott elmondva; de elolvassa s
megfontolva minden passzusában a leplezetlen őszin-
teség hatását érezzük.

Egy sereg pénzügyi és igen sok reformkér-
dés van benne érintve, melyek iránt a törvényja-
vaslatok részint már készen vannak, részint el fog-
nak rövid időn készülni s ha a képviselő urak
ban lesz elég szorgalom és kitartás, a feldolgozan-
dó anyag hiányára nem lehet panaszok.

Mi is sokat adunk a helyes egymásutánra, mi-
vel azonban a törvényhozás perczei oly drágák, a
megoldandó kérdések oly számosak és sürgősek s
törvényhozásunk mozgása meglehetősen nehézkes,
veszteség volna igen sok időt töltöni az egymás-
után végleges meghatározásával, mely ugy sem vol-
na a legapróbb részletekig előre megállítható.

Az egyes reformokról részletenként szólni még
lesz módunk s most csak a törvényhatóságok kikereki-
tésére vonatkozólag mondunk annyit, miszerint ör-
vendünk, hogy erről nem mondott le a minisiterium,
mint hírlelve volt, mert a nélkül olesó, pontos és
gyors közigazgatás és igazságszolgáltatás képzel-
hetetlen lesz.

A balközép új programja.

(B. K.) Magyarország történelmének egyik
érdekes lapja lesz valaha az, melyre új alkot-
mányosságunk története lesz írva. Meg lesz
ott, miként fejezte be e monumentális mű a
háromszázados vizsályt, melynek vérrel pecse-
telt századain keresztül egy nyugati hatalom

s egy keleti nép nem tudta fellelni életük és
hatalmuk kölcsönös biztosításának fonalát. Az
csak az ostromhoz értett, emez csak várát
építette, hogy elszigetelje magát s csak 1865-
ben jöttek rá a felek, hogy annak nem kell
ostromolnia, ennek nincs miért védnie, ha le-
rombolják a fő szétválasztó falat s baráti ke-
zet nyújtanak egymásnak. E kiegyezés törté-
netében meg lesz az is, miként nem tudta
mindkét fele bizonyos részek feledni a multa-
kat, miként hatott mindkettőre a három szá-
zad, hogy ne bizzanak egymás barátságának
őszinteségében s ez őszinteségnek a körülmé-
nyek által követelt kényszerűségében. Tul az
esmeretes magyarfalók, innen a baloldaliak
lesznek felmutatva, mint a multak maradvá-
nyai. És meglesz írva, miként vívott harcztot
a jelen a multtal s miként tiporta le annak
megszilárdult ereje eme ősi módra fegyverke-
zett táborot. S ez utóbbi lesz a baloldal és a
magyarfalók halálának története.

A végperczek közelednek, de pártok éle-
tében évek a perczek; a jelen év meggyőző-
désünk szerint egyik végső percz, magyar
részen Ghyczy távozása s Tisza új program-
ja az egyik végsőhaj. S így e két utóbbi ese-
mény nagy horderejénél fogva mélyen érdeklí
a 6/-iki kiegyezés.

Ghyczy Kálmán visszalépésének két in-
doka lehet: vagy nem akarja magára vállalni
a felelősséget a fusió kieszközléséért s ez ál-
tal a balközépi elvek megváltoztatásáért; vagy
csak kevesen vannak, kik követnék s egy har-
madik szakdnak okozója lenni nem akar.
Távozott tehát vagy mint bukott, vagy mint
olyan minisiter, ki nem akarta öreg vállára
venni a felelősséget.

Az első valószínű, de mindkét eset-
ben az való, hogy a balközép tekintélyes ve-
zérében annyira megért a 6/-iki mű hasznos
volta felett a meggyőződés, hogy később ki-
lépni, hogysem azok közé számíttassék, kik
vele ellenkező taktikát követnek. Ő volt a
balközép — hogy egy kissé durva hasonlat-
tal éljünk — a kerékkötő, s bár távozása a
jobboldal részére többlet jelent, mint maradá-
sa azok között, kikkel nem ért egyet, benne
mégis a balközép sok tekintetben értékét vesz-
tette.

s egyengetni a dolgot, mert mégis tán csak nem
volna szép és helyes méltó haragjukat oly nyilván-
ságosan kimutatni; különben is valóságos véték
volna e szegény embereket annyira megsérteni.

Azonban az utolsó nap is elérkezik, melyen
szét kelle küldeni a meghívó jegyeket az esküvőre
s a nagyszerű ebédre fekete frakkban: meghívó je-
gyeikkel kezéikben megjelenendők az illetők.

De oh, e nagyszerű ebédet s a meghívó je-
gyeket, soha senki sem látta szemével sem, mert
Mária Lujzának ahoz volt kedve, hogy csak ma-
gok közt s a legnagyobb esendben menjen végbe a
szertartás, mi meg is történt ugyanazon kis erkély-
szobában, hol annyi emlékeztetés napot élt le már
ezelőtt is.

Mi a városi közönséget illeti, azt az ezt kö-
vető napon rendezett nagy ebédnél és fényes bál-
nál összekötött estélyivel, melyre mindenki hivata-
los volt, tökéletesen kibékítették; az összes ven-
dégssereg véleménye szerint, ez ünnepélyességek a
legnagyobb szerencsére és legfényesebben voltak rendezve.

Az igaz — szólnak asszonyaink egymás
közt, a midőn másnap rendre látogatták egyik a
másikat, — az igaz, hogy nagyon kedves és szíves
volt tegnapi az a kis Williamssohnné s iga-
u zámandom s tán kegyedék is észrevették, valami
alázatos volt egész módjában.

No, na — tévé hozzá a másik fufangos
mosolylyal — rossz emlékező tehetséggel soha nem
vádolta őt senki, s nem oly régen volt még, mi-
dőn a mi segélyünknek talált ide vissza.

Már mindenesetre — fejező be a fiatal
papné a beszélgetést, — most ő sem tartozik töb-
bé a főnemességhez, hanem istennek hála! épp oly
polgáriállása van mint bármelyikünknek s reménylem
többé soha nem lehet arról kérdés, ha az embert
elfogadja-e vagy nem, miután közösen ugy is el-
határoztuk barátságos lábon állani vele ezentul.

Azonban a nyilts ivű Ghyczy távozása által
ütött seb azért leginkább oly nagy, mivel Tisza
Kálmán korlátlan birtokába juttatta a pártve-
zéséget; egy oly egyén kezébe, kinek fufan-
gossággal csak ambíciója s épés sége tud ver-
senyezni. Élénk tanúsága ennek az újonnan
kovácsolt program, mely mesterműve a két-
értelműségnek, törvényes gyermeke szülője, az
ámításnak.

„Nem nyilatkoztatta — ugymond — a
baloldali kör soha sem, hogy programját
ugy értelmezi, hogy mindaddig, míg elveit egy
tömegben egyszerre nem emelheti érvényre...
nem fog az ország kormányzatában részt venni”

Sajátságos eszméjéről. Lesz tehát a bal-
oldalnak egy olyan programja, melyben sor-
ban évszámozva lesznek az óhajok s e szerint
meg lesz határozva, melyik pont, minő időben
lesz valósítandó.

De azt bizonyára jól érti Tisza Kál-
mán, hogy a kormányzási hatalom részleteit
nem lehet évszámozni s a ki a kormányba
kivánn jutni, programjának egésze képezi ar-
ra az alapot, miért tehát a magyarázat, hogy
„egy tömegben, egyszerre” nem akarja a bal-
közép valósítani elveit?

Könnyen érthető, hogy csupán előrelátás-
ból a végre, hogy ha talán bizonyos pontok-
ra nézve a kiegyezés létesülne a jobboldallal
és a balközépi kormányt vállalnának, ne vá-
doltathassanak azzal, hogy elveikről lemondtak,
mert hisz a programban áll, hogy azokat
nem kell szükségképp egyszerre valósítani. E
szó azonban, hogy „nem egyszerre” megenge-
di azt is, miszerint némely pontok valósítása
oly messzi kilátásba helyeztessék, hol aztán a
végtelen jövő semmiségében vesznek el.

Nyilvánvaló tehát, hogy az új program
elasztikus természeténél fogva a legnagyobb
határozatlanság mintámbé. Kiki kedve sze-
rint értelmezheti, de senki sem indulhat el
utánna. Hiányzik belőle az, mi mesterében: t.
i. az őszinteség.

Annyi kétségtelen, hogy egy országos
pártnak sem tekintélye, sem megbízhatósága
nem engedi, hogy a balközép e kétértelmű-
ségnél megálljon. E hajlítható program is
azért alkotott, hogy valamiként kiejtse, be-
lőle a párt a közjogi pontokat, de ily módon

A városnak soha sem vala többé oka Mária
Lujzára panaszkodni, ámbár rendre minden vissza-
tért a régi kerékvágásba.

Mielőtt a többi hölgyek észrevették volna, is-
mét legelőkelőbb disze volt a társaságoknak, mind
szépség, mind modor és öltözké tekintetében, s nem
csak ruha szabásait és mintáit kérték kölcsön tőle,
hanem a mennyiben lehetséges volt, még szokásait
is eltanulták.

Egy szép tavaszi napon, egy évvel Vilmos há-
zassága után, vidám ünnepet tartottak fel a háznál.

Anyós és Margit néne, élénken futkostak ki s
bé, mialatt Vilmos dalolva s tele bohó örömmel
jött ment, s mindig csak az egyik „bubázó szobá-
ba tért vissza, hol imádott neje állt, a dívány pár-
nára hajtott fővel, lábait kis számolyra nyugtatva,
melyet Vilmos minden negyed órában legalább tíz-
szer igazított meg.

E gyakori látogatások egyikénél, óhaját fejező
ki Mária Lujza, hogy hozna ki neki a belső szoba-
beli szekrény, felső fiokjából valami apróságot. Vil-
mos azonnal fenekestől felforgatta a mi az első s
második fiokban volt, a nélkül, hogy a kívánt tár-
gyat megtalálta volna.

Itt meg nem találván, bedugta a kulcsot a
harmadikba gyorsan kibuzta, de a nélkül, hogy ke-
resne benne, így kiált fel:

— Az isten szerelméért kedvesem, mit ezek?
s miután folyórlól leemelte a tisztá asztalkendőt,
melyel be volt takarva, az ajtóhoz lépett neje felé.
Mit akarsz te ezekkel a rongyokkal?

Mária Lujza magához inté őt s Vilmos azon-
nal a diván mellett termett, egyik kezében egy ré-
gi foltos fekete karton ruhát, másikon egy elkopott
viseltes kis kendőt tartva, e mellett pedig kimond-
hatlan gyöngéd kifejezéssel, nézett imádott neje-
re, mert most kezdé a dolog állását s az összefüggést
sejteni.

E rongyokat, mint te azokat nevezted, ked-
ves Vilmosom, egykor mint kegy-adományt kaptam,

„KELET” TÁRCZÁJA.

Két erkély-szobácska.

Regény, két kötetben.

Írta: Flygaré-Carlén Emilia.

Második kötet.

XXIX.

(Vége.)

A pillantás, melyet Mária Lujza e perczben
Vilmossal váltott, meggyőzők az utóbbit arról, hogy
e hír semmi újat nem foglal a fiatal hölgy számá-
ra magában és vidorán így szolt:

— Legyen meg a Pellander bácsi akarata!

Hanem kérem legyen meggyőződve édes bá-
tyám, hogy soha meg nem engedném nőmnek vala-
kitől ily értékes ajándékot elfogadni, ha ez által
nem remélhetném, legalább leráthatni azon sok szí-
veséget, mit Pellander bácsi szegény Mária Lujzá-
mal tett mindig, a mikor csak keze benne volt a
játékban s nem reményleném ez által kimutathatni
hálám és nagyrabecsülésemet irányában; és másod-
szor, ha nem tudnám biztosan, hogy ez ajándék, me-
lyet mástól elfogadni visszazasználhatná az embert,
a gazdag Pellandernek csak csekélység.

Mert tudnod kell kedvesem, hogy egy oly ügyes
ember, mint a híres törvényszéki úgynök Pellander
Jozsua, ezt legközelebbi jövedelmes üzleteivel kettő-
sen kipótolja magának.

— Becsületesre mondok Williamssohn-pajtás
— szöla Pellander, kinek hízeltget e nyilatkozat, —
nem beszélés rosszszul! Williamssohn-pajtás engem
mindég helyesen ítélt meg, mert dicsekedés nélkül
legyen mondvá, kötelességemnek tartottam mindég,
a szenvedett kárt visszapótolni magamnak.

bizonyos lehet benne, hogy idővel mindenik odavész; az őszinteség szelleme talán el fog járni Gyhecytől pártjához s nem lesz messze az idő, midőn még egy új nyiltszívű program kél ki a balközép kebeléből.

— A szebenvidéki kerületi gyűlés e hó 6-ikán tartott gyűléséből feliratot terjeszt a belügyminiszterhez. A felirat hivatkozva az 1868. XLIII. unio törvényezikre, valamint az 1870. LXXXII. törvényhatósági t. cikkre, emlékezteti a minisztert, hogy a Királyföld rendezéséről külön törvény által kell gondoskodnia, most különösen az egyetem 1872. decz. 16-iki javaslatát emlegeti, mint a melyben a Királyföld összes (?) lakóinak jogigényei kielégítést nyerne s ennek alapján panaszosan említi fel, hogy még most is majd nem öt év múltán mindig a kormány „szabadkéz” szerint decretált provisorium alakjában kormányoztatik a Királyföld.

Ezért sürögősen kéri a kerületi gyűlés a minisztert, hogy az országgyűlés új ülészakájában e kérést elvégre segítse megoldásra s ezáltal vessen véget a Királyföld elsatnyult közigazgatásának sok évig tartott provisorium állapotának.

A kerületi gyűlést e kérés ismétlésére különösen azon hírek ösztönzik, a melyek a törvényhatóságok új beosztásáról szólnak s ismételve hivatkozván a legutóbbi nemzeti egyetem által felterjesztett szervezeti törvényjavaslata, reméli, hogy „jogos és alapos kérései” a miniszter mielőbb érvényre juttatja.

Eddig a felterjesztés veleje, azonban ugylátszik, hogy a szász atyafiak emlékezete jó formán megőrizte, mert az egyetem 1871. évi felterjesztéséről már mit sem tud. Pedig régi nóta, hogy „emlékezünk régiekről”...

A képviselőház ülése nov. 8.

Szlávy József miniszterelnök beszéde.

(Folytatás.)

A főváros rendezéséről hozott törvény nagy horderejét talán nem szükség kiemelni.

A magyar határörvidék polgárosítása következtében hozott törvények a nemzetnek egy régen táplált vágyát valósították.

A t. ház megengedi, hogy felhasználom ez alkalmat néhány szóval megemlékezni azon hírekről, melyek a polgárosított határörvidékről a lapokban foglaltatnak és egyes alarmisták által kolportáltak. A mennyiben ezen hírek a magyar állam ellen intézett fondorlatokról, az összes népek ellenséges érzületéről, s ennek következtében vérengző kihágásokról s hasonlókról szólnak, legalább is nagyon túlzottaknak nyilváníthatom azokat, minek bizonyosságul szolgál az is, hogy a lapok magok részben helyreigazították a vett tudósításokat.

Hogy az anyaországtól századok óta elválasztott, attól idegenre vált, az anyaország iránt nem valami különös rokonszenvet tápláló hatóságok által kormányzott, nem épen rokonszenves, sőt időnkint ellenséges szellemben nevelt nép új viszonyai között nem bir kivetkőzni rögtön öröklött előítéleteiből: az az ottani viszonyokat ismerő előtt meglepő alig lehet.

Van erre példánk a jelen korban másutt is.

De meglepőbb az hogy e tünetményekért a

mindenből ki valék pusztulva. A nap, melyen ezt nekem küldötték, tán legmegalázóbb volt egész életemben; de hogy visszaemlékezem mindég e napra s ne vesztsem szemem elől a jöltető hatást, mostani állapotomat az akkorihoz hasonlítva, tettem el ez ötönn darabokat ugyanazon szekrénybe, melyben azt a sok czifra segmiséget s drága öltözet cikkeit tartom, melyekkel elhalmozál engem, s ha valaha büszkeség vagy nagyravágás bántana, csak kihúzom e szekrény fiókot, mely több tucat gyakorlat reám, mint a legjobb egyházi szónoklat. Megmutatom egykor leányomnak drága Vilmosom, és reményem, hogy az erkölcsi tanúság, mi e rongyokban rejlik, megóvándják őt anyja hibái s tévelygéseitől.

— Adja isten — szóla Vilmos, s meghatótan ölelé át! Mária Lujzát, — hogy örököljő e mindazon erényeket, melyek tégedet kedvesem ékitnek, ennél jobb áldást nem kívánok fejére. Oh, kedves Mária Lujzám, az ily boidogságra a föld még is igen szűk!

— Mit beszélsz te a földről, — szóla Mária Lujza elragadó hamis mosollyal, — nem látom-e szemeidből, hogy az égben vagy e perczben?

— Én pedig azt mondom, hogy mindketten az égben jártok! kiálta be nekik az ajtóból a tanácsosné, mert itt állók s rekedtre kiabálom magamat, a nélkül, hogy csak egyik is reám hallgatna, vagy felelne kérdésekre, hogy valjon Vilmos — és más alig lehetett volna — vette ő el a nagy kamuka asztalkendőt, melyet a tiszteltesnek tettem volt elé az ebédlő szoba asztalára?

Ah, édes istenem! szóla Vilmos nevetve s ismét egészen leszállva a földre, kedves Margit néni, kérlek bocsáss meg, azt biz én vettem el, hogy leporoljam vele íróasztalamat!

kormányt elhamarkodással, tapintatlansággal, erélytelenséggel vádolják; sőt ezen tünetnyek ellentétben még az alkotmány felfüggesztését, ostromállapotot is említenek.

Ugy hiszem, leghelyesebb tapintat volt az, lehetleg hamar véget vetni azon közigazgatási állapotnak, mely a haza iránti ellenséges szellemet és indulatot — a mennyiben ilyen létezik — azon vidékeken teremtette és ápolta. Rokonszenvet és bizalmat kelteni nem lehet rövid 3 hónap foladata. Hosszu, folytonos és óvatos működésnek lehet ez csak eredménye.

Törvényhozás és kormány a lehető legkiméletesebb módon kívánt eljárni, a létező érdekeket lehetőleg figyelemben tartani, az illetőket jövődjük iránt biztosítani; és nem teszék le a reményről, hogy ez sikerülni fog. Ha azonban minden reménység daczára az illetők saját érdekeiket föl nem fogva, a törvényhozás és kormány jó intentióit hálátlansággal viszonozzák, ám lássák! Akkor lesz kötelessége a kormánynak szigorral eljárni és talán kivételes eszközök alkalmazására is fölhatalmazást kérni a törvényhozástól.

Kielégítőbb és örvendetes eredményekre vezetnek a Magyar- és Horvátország közti viszonyokat szabályozó törvény átvizsgálására kiküldött országos bizottságoknak tárgyalásai.

A horvát országgyűlés majdnem egyhangulag elfogadta a készült törvényjavaslatot, s nem kétlem, hogy a legközelebbi napokban a magyar országgyűlés is elfogadandja, és hogy az ő felsége szentesítése által törvényre emelve, megszilárdítandja a két testvérm nemzet között a bizalmat, mely az utóbbi időkben, fájdalom! megingott, de legközelebb, köszönet érte az illetőknek, kik abban működtek, ismét helyre állott. (Tetszés.)

Ha megemlékezem a múlt ülészak alatt elért eredményekről, úgy hiszem, nem szabad végre melőzöm, sőt talán legelő kell vala említenem a pénzügyi bizottságnak önfeláldozó működését is.

Az országgyűlésnek f. é. július 2-án történetnapoltatásakor a kormány azon reményt és erős elhatározást táplálta, hogy tíz hónapi országgyűlési elfoglaltatás után egész erejét és idejét közigazgatási teendőire és azon törvényjavaslatok előkészítésére fogja fordítani, melyeknek előterjesztését a t. háznak utolsó ülésében kilátásba helyezni bátorítkodtam.

De csakhamar súlyos csapások nehezédtek az országra; csapások, melyeknek megelőzése nemcsak a jelenlegi magyar kormánynak, de semmi kormánynak a világon nem lett volna hatalmában.

A kolera azóta százezernél több áldozatot követelt.

A termés az ország tulnyomó részében a közepszerűen álló maradt némely vidéken határozottan rosznak mondható.

A szomszéd fővárosban tavaszkor előállott és azóta folytonosan fokozódott pénzválság, mely később Európa minden pénzpiacain, sőt Amerikában is nyilvánult, Magyarországot sem hagyta érintetlenül. Kolera, rosz termés és az általános pénzválság természet szerint az állam saját pénzügyeire sem maradtak hatás nélkül, gyakoroltak pedig olyat, mely minden emberi előszámítással daczolt.

Ily körülmények között súlyos gondok nyomták a magyar kormány vállait és idejének is csak kisebb részét szentelheté azon organikus törvények előkészítésére, melyeket az országgyűlés elé terjeszteni kívánt és azon nagyobb fontosságú közigazgatási kérdések tanulmányozására, melyek a hosszab tartott ülészak alatt elintézetlenül maradtak.

Mit tett a kormány a jelzett bajok enyhítésére és mit vél még ezentúl a törvényhozás hozzájárulásával teendőnek, az iránt az illető szakminiszterek a t. ház elé fogják terjeszteni jelentéseiket.

Nem különben be fogják terjeszteni részint már most, részint az ülészak folyamában nagyobb részét azon törvényjavaslatoknak, melyeket az országgyűlés elnapoltatása alkalmával t. háznak elősorolni szerencsém volt.

Sikerült-e munkásságunkkal a t. ház megelégedését kivívni, a fölött a t. ház bölcsessége fog ítélni. Csak azon megjegyzést kockáztatom, hogy — ha a t. ház ítéleténél csak és csakis munkásságunk eredményét fogja tekinteni, és nem egyúttal figyelembe venni a körülményeket, melyek között kellett munkálkodnunk, nem az eszközöket, melyek rendelkezésünkre állottak — akkor a t. ház ítélete nem lesz igazságos.

Bármi legyen azonban a t. ház ítélete, mi mindnyáján, a kormány minden egyes tagja kell hogy nyugodjunk és meg fogunk nyugodni a ház bölcsességében, és bár meg bírnánk győződni arról, hogy a bajoknak, melyek az országot nyomják, csak mi bennünk rejlik oka, mert az esetben nyugodtan nézhetne az ország és mi is bajainak orvoslása elé.

Bajaink legfőbbike jelenleg pénzügyi állapotunkban fekszik és úgy mint ezelőtt 10 hónappal, ugy ma is, erre vagyok kénytelen a t. ház figyelmét kiválólag felhívni.

Helyzetünk komoly ma is, mint volt akkor, sőt a közbejött események folytán komolyabbá vált. A helyzetnek a jelenlegi kormán, mint olyan, nem oka; olyannak találta alakulásakor. Ki annak oka, nem akarom kutálni hit ér azért a felelősség.

Hibáztunk talán többet-kevésbet mindnyáján és hibáink menthetők is.

Midőn 1867-ben, az ország évek mulva ismét ura lett sorának, lázas vágy fogta el, hogy fölüzdeje magát azon polczra, melyen Europa művelt államait látja.

Igy történt, hogy tapasztalva tanügyünk mostoha állapotát, a ház a legnagyobb bőkezűséggel szavazott meg mindent a jó tanügy érdekében.

Igy történt, hogy a nemzet a honvédséget oly keretben teremtette meg, mely annak budgetjét 1869-től két millióról, 1875-ben rendest rendkívülit beleértve — 9 millióra emelte.

Az igazságügyi budget, mely 1867-ben rendes és rendkívüli, a bevételek levonva, volt 3.800.000 frt, 1872-ben 10.600.000 frt, 1873-ban 12.000.000 frtra emelkedett.

Földmívelésünk, iparunk, kereskedelmünk elmaradottságának egyik főokát, és nem helytelenül, utaink hiányában s rosz utóban keresvén, nagy hűvel hozzáfogtunk a vasutak építéséhez, részint államköltségen, részint kamatbiztosítás mellett, társaságok által.

Az egyik vasut kellett, mert összekapcsolja a két testvérházat; egy másik, mert összekapcsolja a tengerpartot a haza központjával; egy harmadik fontos stratégiai szempontokból; egy negyedik, mert darabját képezendi egy a legtávolabb északnyugatot délnyugattal összekötő nagy európai vasutnak; egy ötödik és hatodik más-más okokból. Ma pedig vasuti garancia czimén 12.000.000 frt évi kiadás terheli az állam kincstárát.

A képviselőház, vagy legalább annak nagy többsége megszavazta mindazon törvényeket, melyek az államra ma súlyosodó terheket maguk után vontak, a legjobb szándékkal és nem is egészen alpnélkül, mert a kezdetben évről évre növekedő állambevételek reményt nyújtottak, hogy azok által az emelkedett kiadások is fődőztetni fognak, míg az egymást követett három utolsó mostoha év számításaink vérmességet be nem bizonyítottak.

És talán kényes dolog is megérteni, de csak elmondom, vajjon egyik-másik t. képviselő ur, midőn szavazott, nem gondolt-e inkább tudtán és akaratán kívül küldőinek, mint az ősszába érdekére? Mit viszunk haza küldőinknek? nem ritkán elhett hallani ezen kérdést. Vitt is az egyik vasutat, a másik valami czimen államsegélyt, örök váltáságmegterítést, szőlődezmaváltást, törvényszéket stb. És most kezdi észrevenni küldőivel együtt, hogy utólagosan meg kell adni az árát az ajándéknak.

Az ennek folytán a bevételek és kiadások között előállott differenciából eredő bajon kell és meggyőződés szerint lehet is segíteni, ha fölismerjük okait, ha okulva elkövetett hibákon, ismétléstől óvakodunk s ha a létező bajok orvoslására megválasztjuk a kellő eszközöket.

A jelentkező akut bajokon segíteni kell rögtön. Ez iránt a pénzügyminiszter az 1874-diki budget mikénti fódőzésének tárgyalásakor fogja előadni javaslatait.

De ez nem gyökeres gyógyítás, tanúnk kell arról, hogy a kronikussá vált bajon szigorú diéta, helyes életrend által segítse legyen.

Ez természetesen nem egyszerre, csak lassanként, bevételeink fokozása, kiadásaink lehető apasztása által érhető el.

Bevételeink fokozását czélozzák a t. háznak már beterjesztetett és még beterjesztendő adótörvények.

A kataszteri felmérésről és a földadó szabályozásáról szóló törvényjavaslatok a t. háznak egy bizottsága által már tárgyalattak és azonnal az osztályokhoz utasíthatók.

Ezeket kívül be fogja terjeszteni a pénzügyminiszter — a bélyeg- és illetéktörvények kivételével az összes adó rendszerre vonatkozó javaslatait.

De kell gondoskodnunk arról, hogy a források, melyekből az adó merítették, tápláltassanak, hogy maga az adóképeség emelkedjék.

E tekintetben az utolsó években már nem kevés törvényhozási és közigazgatási intézkedések történtek.

Mindez intézkedések kiegészítésére azonban kell hogy az ország még többet is tegyen és e tekintetben legelső sorban a kereskedelmi miniszter van hivatala törvényjavaslatok beterjesztésére. Be is fogja terjeszteni a legközelebbi napokban a bányatörvényt az erdőtörvényt, a marhavész meggyálását czélzó és kereskedelmi hajók lajstromozásáról szóló törvények javaslatait és reményem néhány hét mulva elkészül az enkvéta-bizottság, mely a kereskedelmi törvényt tárgyalja, ennek első s második részével, mely a kereskedőkről és a kereskedelmi társulatokról szól, a mely törvénykönyvnek második fejezete, mely a részvénytársulatokról szól, oly törvényes intézkedéseket foglal magában, melyek, úgy hiszem, ma fölötté sürögőseknek bizonyultak.

Hasonló célra szolgál a közlekedési miniszter által már a t. ház elé terjesztett tvjavaslat a belvizek lövésztése körüli eljárásról.

Ezenkívül már a t. ház elé vannak terjesztve a gömöri iparvasutak költségtöbbletének fedezéséről, az engedélyezett vaspályáknál szükséges beruházásokra és azok forgalma eszközeinek szaporítására meghívató költségek mi módon leendő fede-

zéséről és az országos közlekedés fővonalainak: a vasut csatorna és kút hálózatról szóló törvényjavaslatok.

De mielőtt az országos vasuthálózat kiegészíthetné, vagy mielőtt ennek szaporítására gondolhatnánk, úgy hiszem szükséges, hogy a vasutaink nál mindinkább és süröbben nyilatkozó bajok orvoslásáról gondoskodjunk.

Ez alkalmammal még bátor vagyok megemlíteni különösen a keleti vasut ügyét, mely iránt a pénzügyi és közlekedési miniszternek előterjesztése már a t. ház előtt fekszik, a mely a t. ház által a pénzügyi és vasuti bizottságokhoz lévén utasítva, lehetőleg gyors elintézésre vár. A kormány által akkor javaslatba hozott terv a mai körülmények között úgy hiszem, egész kiterjedésben alig lesz valószínű, de alapját és a beane foglalt elvet tekintve ma is ragaszkodik a kormány azon előterjesztéséhez.

És ha ezekhez hozzáadom még a bankkérdést, (Halljuk!) melynek megoldásával a kormány daczára a nehéz körülményeknek folytonosan foglalkozik és melynek megoldása — ha higgadtan és nyugodtan fogunk ezen kérdés tárgyalásához — előttem lehetségesnek látszik; ha mondom, még ezt is hozzáadom: elősoroltam azon törvényjavaslatokat, melyek az ország közigazgatási érdekeinek előmozdítására leginkább igénybe vennék a t. ház működését.

De nem szabad megelégednünk az igazságszolgáltatási törvényekről sem. Az igazságügyminiszter ur már be is terjesztette a háznak a bírósági szervezet kiegészítésére szolgáló, és a bíróságok teendőit kevesbítő törvényjavaslatokat.

Ezeket kívül egész sorát fogja az igazságügyminiszter előterjeszteni a novelláris törvényeknek, melyek az igazságszolgáltatási törvényeinkben nyilvánuló hiányok orvoslására szólnak.

Nem kevesebb hiányok, mint a törvénykezésben, nyilvánulnak a közigazgatásban is általában, és azon mondata Sennyey Pál bárónak, hogy a magasabb szempontból vezetett közigazgatás, mely a reformok talaját előkészíti és termékenyíti, mely lehetővé teszi, hogy a reformeszmék ne csak absztrakt aspirációk legyenek, hanem valósággal létesíttessenek és gyümölcsözzenek is, — ezen mondata Sennyey Pál bárónak, mely azóta annyiszor visszhangzott az országban, ékes szavakban adott kifejezést egy érzésnek, mely az országban hála istennek mindinkább nyilvánul.

A kormány érezve a közigazgatás hiányainak nagy voltát és a segítség sürögő szükségét, nem is mulasztotta el tüzetesen foglalkozni a képviselőház által hozott azon határozattal, mely meghagyja a kormánynak, hogy az összes közigazgatási szervezet tegye tanulmánya tárgyává és tegyen róla tüzetes előterjesztést. És ha nem is terjesztheti be egyszerre mindazon törvényjavaslatokat, melyek az egész roppant tárgyat magukban foglalják, mint első részletét ezen tárgyaknak és mint első lépést a belügyminiszter elő fogja terjeszteni a tisztelt háznak a törvényhatóságok határainak rendezéséről és szabályozásáról szóló javaslatot és az ezzel összekötött egyéb törvényjavaslatokat.

Ezenkívül a belügyminiszter be fogja terjeszteni (Halljuk!) a képviselőválasztásról szóló törvényjavaslatot és ha a t. háznak ideje lesz tárgyalni, a fővárosi és az országos rendőrségről szóló törvényjavaslatot is. (Helyeslés.)

Az egyház és állam közti viszonyok tárgyalását a t. ház bölcsessége egy megválasztandó bizottságra bízván, ha még megemlítem a közoktatási miniszter által a t. háznak már beadatott törvényjavaslatokat a fő- és középtanodákról, befejeztem sorát azon nagyobb törvényjavaslatoknak, melyekkel nézetem szerint a t. háznak ezen ülészak alatt foglalkoznia kell.

(Vége szv.)

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten novemb. 11. 10 ó. — E. d. e. Erkezett novemb. 11. 10 ó. 26 p. d. e.

Vidaos János képviselő tegnap reggel a Rottenbiller-ház negyedik emeletéről leugrott s rögtön szörnyet halt.

A képviselőház tegnapi ülésében Kerkapoly többféle pénzügyi előterjesztéseket tön, ma délelőtti osztályülések. Holnap ismét nyilvános ülés lesz.

A Felsőház 18-án tartja első ülését.

A Reichsrath elnökéül Rehbauer választott meg.

A franczia ministerek vasárnap beadták lemondásukat. Mac-Mahon nem fogadta el.

Porosz miniszterelnök Roon gróf leköszönt; az államminiszterium elnöke ismét Bismarck, alelnöke Camphausen lön.

(435)

(1—3)

Tölgyfa elárverezés.

Mintegy 200 darab 15—32 hüvelyk vastagságú, 7—8 öl magosságu tölgyfa Kis-Kapuson (Kolozsmegye) folyó hó 16-án délután 2 órakor, szabad kézből el fog árvereztetni, öszvesen vagy egyenként; a fák alkalmazhatók malom gerendéjekhez, dongákhoz, vagy bár minemű kemény épületekhez is. A tulajdonos ur megbízásából

ifj. SZÖCS LAJOS, kör-jegyző.

VICTORIA

biztosító társaság Kolozsvárt elfogad életbiztosítási

ajánlatokat minden módzatokban:

Dijai a lehető legolcsóbbak és biztosítottjait, az életbiztosítási osztály összes nyereseményeinek ötven száztlóában, azaz, annak felében részesíti, díjzétési összegeik arányában. Ezen nyeresemény részletetés-folytán, az 1871-ben biztosítottak, már 1872-ki díjaik kilencz száztlóát visszakapták, és bizton remélhető, hogy ezen nyereseményrész évről évre emelkedik.

Kiválóan figyelemre méltók a biztosított eredmény-nyel megnyitott túlélési csoportok, melyekbe beállítás által mindenki, már életében, szép összegeket biztosíthat maga, vagy gyermekei részére.

A most országszerte terjedő cholera járvány, különös indokul szolgál szülőknek, férjeknek sat. hátra maradandóikról előre gondoskodni.

Bővebb tájékozással, utasítással sat. szolgálnak a társasági felügyelők és ügynökök.

A VICTORIA biztosító társaság igazgatósága Kolozsvárt.

Legujabban megjelentek és

Stein János könyvkereskedésében Kolozsvárt kaphatók:

Naptárak 1874-re.

AZ „ATHENAEUM“

(Ezelőtt Emich Gusztáv)

Nagy Képes Naptára

a z 1874-dik é v r e.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Teljes tiszti ezimtárral.

Tizenötödik évi folyam számos fametszvénynyel.

Ára 1 forint.

Ez a legszebb, legteljesebb és aránylag legolcsóbb naptár.

Közhasznu

Erdélyi Képes Naptár

1874-dik közönséges évre.

Különös tekintettel a vásárok hibátlan kiadására.

Tizenötödik évfolyam. Ára 26 kr.

Egyetemi hallgatók

Zseb-naptára

1874 évre.

Szerkeszti KAN BELA. Első évi folyam.

Angol-vászonba kötve, jegyzék-alakban, ironnal ellátva.

Ára 1 frt 20 kr.

Balpárti Nép-Naptár.

Balpárti polgártársai számára szerkeszti Vasgyuró Tamás. 1874.

Negyedik évfolyam. Ára 50 kr.

Magyar kézmű-iparosok Képes Naptára

az 1874-dik évre.

Szerkeszti Csukási József. Első évfolyam. Számos fametszvénynyel.

Ára 50 kr.

Jegyzék-Napló, gazdák számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

Jegyzék-Napló, mindenki számára. 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 20 kr.

Honvéd Naptár.

(Együttal katonai Naptár.)

A magyarnép számára. Szerkeszti Aldor Imre 1874. Hetedik évfolyam.

Ára 60 kr.

Hölgyek Naptára 1874.

Második évi folyam. Ára 1 frt 40 kr.

Protestáns új képes Naptár 1874-dik évre.

Szerkesztette Dömötör János tanár. Új folyam. II. év.

Ára 50 krajczár.

István Bácsi Naptára,

vagy is családok házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi elöljáróknak, iparosoknak és földmivelőknek való

Képes Kalendárium 1874. közönséges évre.

Alapítá Majer István. Szerkeszti Köhalmi K. József.

XIX-dik évi folyam. Ára 50 kr.

Határldő-Naptár.

Mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzerek számára. 1874. Ára 1 frt 20 kr.

A „Nép Zászlója“ Naptára 1874.

A magyarnép számára. Szerkeszti Aldor Imre. Hatodik évfolyam.

Ára 40 kr.

Jegyzék-Napló,

ügyvédek és bírák számára. 1874.

Szerkeszti Schnierer Gyula jogtudor, ügyvéd. Tizedik évfolyam.

Ára 1 frt 20 kr.

AZATHENAEUM

Kis Képes Naptára

az 1874-dik évre.

Szerkeszti Sárkány János Ferencz. Negyedik évi folyam.

Számos remek metszvénynyel. Ára 50 kr.

Kossuth Naptár 1874.

Szerkeszti Honfi Tamás. Negyedik évfolyam. Ára 40 kr.

Orvosi Zsebnaptár 1874. évre.

Ötödik évfolyam. Közép-Europa fürdőhelyeinek térképével. Szerkeszti dr. Hochhalt Károly pesti gyakorló orvos. Ára 1 frt 20 kr.

Szerelmesek Naptára 1874.

Mulattató képes tartalommal. Szerkeszti Don Juan N. 8-r. Ára 80 kr.

Lidércz Naptár 1874-dik évre.

Rém történetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás

tünemények stb. gyűjteménye.

Tizenharmadik évi folyam. Ára 60 kr.

Ne vessünk! új humoristikus

N a p t á r.

A magyarnép számára 1874. közlévre. Ötödik évfolyam.

Ára 40 kr.

A magyar nők Házi Naptára 1874.

Szerkeszti Beniczky Irma. Hatodik évi folyam. Ára 60 kr.

Falusi Gazda Naptára 1874. évre.

A földmivelés, kertipar és gazdaság évi Közlönye, földbirtokosok,

kertész-gazdák, lelkészek, iskolatanítók és gazdatiszteknek ajánlva.

Több szakértő közreműködésével. Szerkeszti dr. Farkas Mihály

földbirtokos. X-dik évfolyam. Ára 80 kr. 88

Alois Bucsánsky's Grosser Bilder-Kalender

für das Gemein-Jahr 1874. Sechszundzwanzigster Jahrgang.

Mit in den Text gedruckten Bildern. Preis 40 nkr.

Neuer illustrirter Volks-Kalender

für Ungarn und Siebenbürger auf das Jahr 1874.

Das Kalendarium verfasst von Prof. Dr. Franz Albert von Monte Dego

Direktor der Sternwarte zu Erian. Preis 50 nkr.

Dr. Joh. Nep. Vogl's Volks-Kalender

für das Jahr 1874. Dreissigster Jahrgang. Preis 65 nkr.

Der Wiener Bote

Illustrirter Kalender für Stadt- und Landleute auf das Jahr 1874.

Von Carl Elmar. Preis 36 nkr.

Fromme's Oesterreichischer Medizinal Kalender.

Neunundzwanzigster Jahrgang. 1874.

Herausgegeben von Dr. Josef Nader.

Mit dem Portrait des Hofrathes Prof. Dr. Bamberger.

Preis 1 fl. 60 kr.

Irodai fali naptár 1874.

é v r e.

Rom. katolikus és protestáns, görög-orosz és izraelita naptárral, bélyeg-illeték táblákkal, s a királyhagón inneni rész. törvénytáblái s járásbírói táblázatos kimutatásával.

Különös tekintettel hivatali használatra.

Ára 30 kr. Postán küldve 35 kr.

Ugyan csak

Stein János kereskedésében kaphatók:

Három nemzedék.

Széchenyi és Vörösmarty, Kossuth és Petőfi, Deák és Arany.

Ára 60 kr.

CHOPIN,

Liszt Ferencz után

franciából

Gróf Vass Ottilia. Ára 1 frt 60 kr.

A kórisme

megállapítására szükséges vizsgálati módszerek.

Irta ifj. Purjesz Zsigmond.

Ára 1 frt 20 kr.

A vadember halála.

Regény.

Ponson du Terrail után franciából fordítva.

Ára 4 kötetnek 4 frt.

Kastély és Hámor.

Regény.

Ponson du Terrail után franciából fordítva.

Ára 2 kötetnek 2 frt.

ROBIN HOOD.

Irta James György, fordította

Petőfi Sándor.

Ára füzve 1 frt 50 kr.

Kötve 2 frt 20 kr.

Az arany ember.

Regény 5 kötetben. Irta Jókai Mór.

Ára 5 frt.

BESZÉLYEK,

német, francia és angol eredeti után fordítottak többen. Ára 1 frt.

Huszonöt év után.

Tóth Kálmán válogatott költeményei. 2 kötet. Pompás díszkötésben.

Ára 3 frt 20 kr.

Egy tör története.

Regény. Oettinger után fordította

Balázs Frigyes.

Ára 1 frt 20 kr.

Egy kép a forradalomból.

Elbeszélés. Irta Bolgár Kálmán.

Ára 1 frt.

A komédia elmélete.

A Kisfaludy-társaság által jutalmazott pályamunka.

Irta Név László. Ára 1 frt.

(437) (1—1)

Eladó jószág.

Nemába Dézs és Szamosújvár közt egy a Comassatio alatt lévő jószág nagyon jó épületekkel, szép terjedelmes belső telek és kertekkel eladó. Értekezni lehet helyt lakó Benkner József ural.

(436) (1—24)

A Diána-fürdőben

naponta a szokott órákban a jóté kony hatású gőzfürdő nem különben a meleg kádásfürdők reggeltől estig, a legillendőbb árban élvezhetők, különös tekintettel lévén a minden felekezett tanuló ifjúság részére, a kik is főképpen a délutáni órákban fele árban, ugyanint 30 kr-ért részlelhetnek, a testi tisztaságot és egészséget előmozdító fürdő-intézetben.

Kolozsvárt, 1873

a Diánafürdő-igazgatósága.

(433) (—3)

Egy nevelőnő,

ki már évek óta ezen pályán működik, jelenleg Kolozsvárt megtelepedvén, német és francia órákat

adni szándékozik, ajánlja magát a t. szülők figyelmébe.

Az illetővel értekezhetni Bethlen-úteza 3 szám alatt.